

Kohtuasi C-38/21**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

22. jaanuar 2021

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Landgericht Ravensburg (Ravensburgi esimese astme kohus, Saksamaa)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

30. detsember 2020

Hageja:

VK

Kostja:

BMW Bank GmbH

Põhikohtuasja ese

Liisinguleping – Liigitamine tarbijakrediidilepinguks – Kohustuslik teave – Direktiiv 2008/48/EÜ – Taganemisõigus – Taganemisõiguse kaotamine – Taganemisõiguse kuritarvitaval viisil kasutamine

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Liidu õiguse tõlgendamine, ELTL artikkel 267

Eelotsuse küsimused

1. Seaduslikkuse fiktsiooni kohta tsiviilseadustiku rakendamise seaduse (Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche, edaspidi „EGBGB“) artikli 247 § 6 lõike 2 kolmanda lause, § 12 lõike 1 kolmanda lause alusel

- a) Kas EGBGB artikli 247 § 6 lõike 2 kolmas lause ja artikli 247 § 12 lõike 1 kolmas lause on osas, milles need tunnistavad direktiivi 2008/48/EÜ artikli 10 lõike 2 punktile p vasturääkivad lepingutingimused vastavaks EGBGB artikli 247 § 6 lõike 2 esimese ja teise lause nõuetele ning vastavaks EGBGB artikli 247 § 12 lõike 1 teise lause punkti 2 alapunktis b esitatud nõuetele, vastuolus direktiivi 2008/48/EÜ artikli 10 lõike 2 punktiga p ja artikli 14 lõikega 1?

Kui vastus on jaatav:

- b) Kas liidu õigusest, eelkõige direktiivi 2008/48/EÜ artikli 10 lõike 2 punktist p ja artikli 14 lõikest 1 tuleneb, et EGBGB artikli 247 § 6 lõike 2 kolmas lause ja artikli 247 § 12 lõike 1 kolmas lause ei ole kohaldatavad osas, milles need tunnistavad direktiivi 2008/48/EÜ artikli 10 lõike 2 punktile p vasturääkivad lepingutingimused vastavaks EGBGB artikli 247 § 6 lõike 2 esimese ja teise lause nõuetele ning vastavaks EGBGB artikli 247 § 12 lõike 1 teise lause punkti 2 alapunktis b esitatud nõuetele?

Kui esimese küsimuse alaküsimusele b ei vastata jaatavalt:

2. Küsimused kohustusliku teabe kohta direktiivi 2008/48/EÜ artikli 10 lõike 2 alusel

- a) Kas direktiivi 2008/48/EÜ artikli 10 lõike 2 punkti p tuleb tõlgendada nii, et krediidilepingus esitatav intressisumma päeva kohta peab arvutuslikult tulenema lepingus märgitud lepingulisest laenuintressist?
- b) Kas direktiivi 2008/48/EÜ artikli 10 lõike 2 punkti l tuleb tõlgendada nii, et absoluutarvuna tuleb esitada krediidilepingu sõlmimise ajal kehtiv viivitusintressimäär või vähemasti intressimäär kehtiv võrdlusalus (käesoleval juhul baasintressimäär tsiviilseadustiku (Bürgerliches Gesetzbuch, edaspidi „BGB“) § 247 alusel), mille põhjal arvutatakse kehtiv viivitusintressimäär teatava määra (käesoleval juhul 5 protsendipunkti tulenevalt BGB § 288 lõike 1 teisest lausest) lisamise teel, ja kas tarbijat tuleb baasintressimäärast (baasintressimäär) ja selle muutuvusest teavitada?
- c) Kas direktiivi 2008/48/EÜ artikli 10 lõike 2 punkti t tuleb tõlgendada nii, et krediidilepingu tekstis tuleb teatavaks teha olulised vorminõuded, mille täidetuse korral saab kasutada vaidluste kohtuvälise lahendamise võimalust?

Kui teise küsimuse alaküsimusele a, b või c vastatakse jaatavalt:

- d) Kas direktiivi 2008/48/EÜ artikli 14 lõike 1 teise lause punkti b tuleb tõlgendada nii, et taganemisõiguse tähtaeg hakkab kulgema vaid siis,

kui direktiivi 2008/48/EÜ artikli 10 lõikes 2 nimetatud teave on edastatud täielikult ja sisuliselt õigesti?

Kui vastus on eitav:

- e) Millised on määrava tähtsusega kriteeriumid, mille täidetuse korral hakkab taganemisõiguse tähtaeg kulgema olenemata sellest, et teave ei ole edastatud täielikult või sisuliselt õigesti?

Kui esimese küsimuse alaküsimusele a ja/või teise küsimuse alaküsimusele a, b või c vastatakse jaatavalt:

3. Küsimused direktiivi 2008/48/EÜ artikli 14 lõike 1 esimeses lauses nimetatud taganemisõiguse kaotamise kohta:

- a) Kas direktiivi 2008/48/EÜ artikli 14 lõike 1 esimeses lauses viidatud taganemisõigus on kaotatav?

Kui vastus on jaatav:

- b) Kas taganemisõiguse kaotamine on taganemisõiguse ajaline piirang, mis peab olema sätestatud parlamendi poolt vastu võetud seaduses?

Kui vastus on eitav:

- c) Kas taganemisõiguse kaotamine eeldab subjektiivsest aspektist seda, et tarbijale oli tema taganemisõiguse jätkumine teada või et tarbija teadmatus oli vähemalt põhjustatud raskest hooletusest?

Kui vastus on eitav:

- d) Kas krediidiandja võimalus esitada asjaomane teave krediitivõtjale direktiivi 2008/48/EÜ artikli 14 lõike 1 teise lause punkti b kohaselt tagantjärele ja tekitada sellega olukord, kus taganemisõiguse tähtaeg hakkab kulgema, on vastuolus taganemisõiguse kaotamise sätete kohaldamisega hea usu põhimõtte alusel?

Kui vastus on eitav:

- e) Kas see on kooskõlas rahvusvahelise õiguse väljakujunenud põhimõtetega, mis on põhiseaduse kohaselt Saksa kohtunikule siduvad?

Kui vastus on jaatav:

- f) Kuidas peab õiguse kohaldaja Saksamaal lahendama vastuolu rahvusvahelise õiguse siduvate nõuete ja Euroopa Kohtu nõuete vahel?

4. Küsimused direktiivi 2008/48/EÜ artikli 14 lõike 1 esimeses lauses nimetatud taganemisõiguse kuritarvitaval viisil kasutamise eelduse kohta:

a) Kas direktiivi 2008/48/EÜ artikli 14 lõike 1 esimeses lauses nimetatud taganemisõigust saab kasutada kuritarvitaval viisil?

Kui vastus on jaatav:

b) Kas taganemisõiguse kuritarvitaval viisil kasutamise eeldus tähendab taganemisõiguse ajalist piirangut, mis peab olema sätestatud parlamendi poolt vastu võetud seaduses?

Kui vastus on eitav:

c) Kas taganemisõiguse kuritarvitaval viisil kasutamise eeldus saab subjektiivselt aspektist kehtida vaid juhul, kui tarbijale oli tema taganemisõiguse jätkumine teada või kui tarbija teadmatusest oli vähemalt põhjustatud raskest hooletusest?

Kui vastus on eitav:

d) Kas krediidiandja võimalus esitada asjaomane teave krediidivõtjale direktiivi 2008/48/EÜ artikli 14 lõike 1 teise lause punkti b kohaselt tagantjärele ja tekitada sellega olukord, kus taganemisõiguse tähtaeg hakkab kulgema, on hea usu põhimõtte alusel vastuolus taganemisõiguse kuritarvitaval viisil kasutamise eeldusega?

Kui vastus on eitav:

e) Kas see on kooskõlas rahvusvahelise õiguse väljakujunenud põhimõtetega, mis on põhiseaduse kohaselt Saksa kohtunikule siduvad?

Kui vastus on jaatav:

f) Kuidas peab õiguse kohaldaja Saksamaal lahendama vastuolu rahvusvahelise õiguse siduvate nõuete ja Euroopa Kohtu nõuete vahel?

Viidatud liidu õigusnormid

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2008. aasta direktiiv 2008/48/EÜ, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ (ELT 2008, L 133, lk 66; edaspidi „direktiiv 2008/48“), eelkõige artikli 10 lõike 2 punktid f, l, p ja t ning artikli 14 lõike 1 teise lause punkt b

Viidatud riigisiseseid õigusnormid

Põhiseadus (Grundgesetz, edaspidi „GG“), eelkõige artikkel 25

Tsiviilseadustiku rakendamise seadus (Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche, edaspidi „EGBGB“), artikli 247 §-d 3, 6, 7 ja 12

Tsiviilseadustik (Bürgerliches Gesetzbuch, edaspidi „BGB“), eelkõige §-d 242, 247, 288, 355, 356b, 357, 357a, 495 ja 506. BGB § 506 lõige 1 sätestab, et üldiste tarbijakrediidilepingute suhtes kehtivad sätted on analoogia alusel kohaldatavad sellistele lepingutele, millega ettevõtja annab tarbijale muud tasulist finantseerimisabi. Lõike 2 kohaselt loetakse ettevõtja ja tarbija vahelised eseme tasulist kasutamist reguleerivad lepingud tasulise finantseerimisabi andmiseks mh juhul, kui on kokku lepitud, et tarbija peab lepingu lõppemisel tasuma eseme teatud väärtuse (BGB § 506 lõike 2 punkt 3).

Asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

- 1 Hageja sõlmis kostjaga 10. novembril 2018 liisingulepingu erasoitududeks mõeldud mootorsõiduki ostmiseks. Lepingu kohaselt pidi hageja tasuma kokku 12 486,80 eurot; nimetatud summa koosneb liisingu sissemaksest summas 4760 eurot, mis tuli tasuda auto üleandmisel, ja 24 osamaksest, igakuks summas 321,95 eurot. Lepinguliselt kokku lepitud laenuintress on 3,49% aastas lepingu koguperioodi vältel, krediidi kulukuse aastamäär on 3,55%. Laenu netosumma on 40 294,85 eurot ja see vastab sõiduki soetushinnale. Lisaks lepitati kokku, et aastane läbisõit, mille hageja sõidukiga läbib, ei ületa 10 000 km ja et sõiduki tagastamisel on hageja kohustatud iga läbitud lisakilomeetri eest tasuma 7,37 senti, samal ajal kui iga kilomeetri eest, mis jääb kokku lepitud aastasest läbisõidust läbimata, makstakse 4,92 senti tagasi. Peale selle on liisinguvõtja kohustatud hüvitama sõiduki väärtuse vähenemise, kui sõiduk ei ole tagastamisel sõiduki vanusele ja kokkulepitud läbisõidule vastavas seisukorras.
- 2 Hageja võttis sõiduki vastu ja tasus igakuiseid liisingumakseid alates 2019. aasta jaanuarist. 25. juuni 2019. aasta kirjaga tühistas hageja liisingulepingu sõlmimiseks esitatud tahteavalduse.
- 3 Tühistamise kohta sisaldas leping järgmist teavet:

„Taganemisõigus

Lepingust võite põhjust avaldamata taganeda neljateistkümne päeva jooksul. Taganemisõiguse tähtaeg hakkab kulgema pärast lepingu sõlmimist, aga alles pärast seda, kui laenuvõtja on tervikuna kätte saanud BGB § 492 lõike 2 kohase kohustusliku teabe (nt laenu liiki, laenu netosummat, laenulepingu kehtivusaega puudutav teave).“

„Lepingust taganemise tagajärjed

Kui sõiduk on juba üle antud, peate selle hiljemalt 30 päeva jooksul tagastama ning maksma sõiduki üleandmise ja tagastamise vahelise ajavahemiku eest lepingulist laenuintressi. Tähtaeg hakkab kulgema taganemisavalduse saatmise kuupäevast. Üleandmise ja tagastamise vahelise ajavahemiku eest tuleb juhu, kui sõiduk anti kasutada täies ulatuses, maksta intressi summas 0,00 eurot päevas. Nimetatud summa väheneb vastavalt, kui sõiduk anti kasutada vaid osaliselt.“

Põhikohtuasja poolte peamised väited

- 4 Hageja leiab, et lepingust taganemine on kehtiv, kuna piisava kohustusliku teabe andmata jätmise tõttu ei ole taganemisõiguse tähtaeg kulgema hakanud. Seepärast palub hageja kohtul tuvastada, et kostja ei saa liisingulepingust tuletada mingeid õigusi, eelkõige õigust nõuda liisingumaksete tasumist.
- 5 Kostja peab hagi põhjendamatuks. Kostja tugineb sellele, et hagejal puudus taganemisõigus, kuna tarbijakrediidilepingute suhtes kehtivad taganemist reguleerivad sätted ei ole liisingulepingutele kohaldatavad. Lisaks väidab kostja, et liisingulepingus esitas ta hagejale nõuetekohaselt nii teabe taganemise kohta kui ka kogu kohustusliku teabe. Eelkõige on taganemisõiguse kohta esitatud teave täielikult kooskõlas seaduses sätestatud tüüpvormiga, mistõttu eeldatakse, et EGBGB artikli 247 § 6 lõike 2 esimese ja kolmanda lause alusel taganemisõiguse kohta antud teave on õige ning et taganemisõiguse kasutamise tähtaeg on lõppenud.

Eelotsusetaotluse põhjenduse lühikokkuvõte

- 6 Hagi rahuldamine sõltub sellest, kas liisingulepingust taganemine oli kehtiv ja kas kostja saab vajaduse korral tugineda vastuväitele, et taganemisõigus on kaotatud või et taganemisõigust on kasutatud õigust kuritarvitaval viisil.
- 7 Hageja taganemisavalduse kehtivus eeldab esmalt seda, et hagejal on taganemisõigus üldse olemas. See on küsitav, kuna vastavalt direktiivi 2008/48 artikli 2 lõike 2 punktidele ei ole direktiiv 2008/48 kohaldatav rendi- või liisingulepingutele, mille puhul ei sätestata lepingu endaga ega mis tahes eraldi lepinguga kohustust lepingu objekt välja osta. Euroopa Kohtu praktika kohaselt on siiski olemas liidu selge huvi selle vastu, et liidu õigusakti sätteid või mõisteid tõlgendada ühetaoliselt (26. märtsi 2020. aasta otsus Kreissparkasse Saarlouis, C-66/19, EU:C:2020:242, punkt 29).
- 8 Käesolevas asjas kohaldatavad õigusnormid on üle võetud liidu õigusaktidest, kuna Saksa seadusandja kasutas direktiivi 2008/48 põhjenduses 10 ette nähtud võimalust laiendada direktiivis sätestatud mõisteid valdkondadele, mis ei ole direktiivi reguleerimisalaga hõlmatud. Tulenevalt BGB § 506 lõike 1 esimeses lauses ja lõike 2 punktis 3 sisalduvast viitest üldiste tarbijakrediidilepingute sätetele on riigisisesele õigusesse üle võetud direktiivi 2008/48 sätted analoogia alusel kohaldatavad ka sellistele liisingulepingutele, nagu on kõne all käesolevas

asjas, kuna esiplaanil ei ole mitte sõiduki kasutada andmine, vaid rahastamine. Seega on hagejal taganemisõigus olemas.

- 9 Peale selle tekib küsimus, kas õigust lepingust taganeda oli tähtajaline. Hageja taganemisavalduse kehtivus eeldab, et BGB § 355 lõike 2 esimeses lauses sätestatud kahe nädala pikkune taganemistähtaeg ei olnud taganemisavalduse esitamise ajaks veel lõppenud. BGB § 356b lõike 2 esimese lause kohaselt ei hakka taganemisõiguse tähtaeg kulgema, kui EGBGB § 492 lõike 2 ja artikli 247 §-de 6–13 kohane kohustuslik teave ei ole krediitdilepingus täielikult esitatud. Sellisel juhul hakkab tähtaeg vastavalt BGB § 356b lõike 2 teisele lausele kulgema alles kohustusliku teabe tagantjärele esitamise korral. Käesolevas kohtuasjas saab kohustusliku teabe puudulikust esitamisest lähtuda eelkõige juhul, kui kohustuslik teave ei olnud nõuetekohaselt esitatud või kui vähemalt üks kohustuslikest andmetest laenulepingus ei olnud täielik või oli ebaõige.
- 10 Puuduliku kohustusliku teabe korral oleks lepingust taganemine põhimõtteliselt lubatav, kuna tarbijakrediitdilepingute puhul ei näe Saksa õigus ette taganemisõiguse lõppemist. Liikmesriigi seadusandja otsustas teadlikult ette näha ajaliselt piiramatut taganemisõigust.
- 11 Sellegipoolest võiks eeldada taganemisõiguse kaotamist või selle teostamist kuritarvitaval viisil, kui selle tingimused on riigisisese õiguse kohaselt täidetud ja see ei ole vastuolus liidu õiguse nõuetega.
- 12 Eelotsuse küsimuste kohta konkreetselt märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus järgmist:
- 13 Esimese küsimuse alaküsimused a ja b: Esimese küsimuse alaküsimuste a ja b kohta esitatud arutluskäik kattub põhiosas kohtuasjas C-336/20 esitatud eelotsusetaotluse kokkuvõtte punktides 10–15 sisalduva arutluskäiguga viidatud eelotsusetaotluse esimese küsimuse alaküsimuste a ja b kohta.
- 14 Teise küsimuse alaküsimus a: See küsimus puudutab teavet laenuintressi kohta. Käesoleval juhul on liisingulepingu leheküljel 5 esitatud aastane laenuintress 3,49%, kuid taganemisõiguse kohta liisingulepingu leheküljel 4 sisalduvas teabes on intressisummana nimetatud 0,00 eurot.
- 15 Kohtuasjas otsuse tegemisel on määrav, kuidas tuleb tõlgendada direktiivi 2008/48 artikli 10 lõike 2 punkti p. Sätte sõnastus lubab küll sätet tõlgendada nii, et tarbijale võib päeva kohta koguneva intressi summana esitada summa, mis ei pea vastama lepinguga kokku lepitud laenuintressile (nii leiab Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus)).
- 16 Direktiivi 2008/48 artikli 10 lõike 2 punkti p teistsugust tõlgendust toetab aga sama direktiivi artikli 14 lõike 3 punkti b teise lause sõnastus, mille kohaselt tuleb intress, mida peab tarbija pärast taganemisõiguse kasutamist tasuma laenu kasutamise ja laenu tagasimaksmise vahelise ajavahemiku eest, arvutada kokkulepitud laenuintressi alusel. Sellest nähtub, et vastavalt direktiivi 2008/48

artikli 10 lõike 2 punktile f peab ka päeva kohta tasuta tulev intress arvutuslikult tulenema laenuintressist. Seda järeldust toetab ka see, et sama direktiivi artikli 10 lõike 2 punkti b kohaselt tuleb teave esitada selgelt ja kokkuvõtlikult. Nimelt kui päeva kohta tasuta tulevat intressisummat ei saa arvutada lepingus kokku lepitud laenuintressi alusel, siis võib tekkida tarbijal mulje, et sellest kõrvale kalduva päevase intressisumma puhul (nagu käesoleval juhul 0,00 eurot) on tegu pelgalt kirjaveaga ja et ta peab kokkulepitud laenuintressi ikkagi tasuma.

- 17 Teise küsimuse alaküsimused b–e: Nende küsimuste kohta esitatud arutluskäik kattub põhisas eelotsusetaotluses C-336/20 sisalduva asjaomase arutluskäiguga (teise küsimuse alaküsimused b–d).
- 18 Kolmanda küsimuse alaküsimused a–f, mis puudutavad taganemisõiguse kaotamise probleemi: Eelotsusetaotluse esitanud kohus selgitab, et õiguse kaotamist käsitatakse Saksa õiguses õiguse lubamatu kasutamisenä, mis tuleneb varasemaga vastuolus olevast tegevusest, kusjuures rikkumine seisneb õiguse ebalojaalses hiline misega kasutamises. Õiguse kaotamine eeldab, et õigustatud isikul on õigus, mida ta ei ole pikemat aega kasutanud, kuigi tal on olnud selleks tegelikult võimalus, ja et kohustatud isikul oli alust oodata ja ta ka ootas, et õigustatud isik oma õigust ei kasuta. Kui õigustatud isik oma õigust nüüd ikkagi kasutab, siis tulenevalt praeguse tegevuse vastuolust varasema tegevusega rikub õigustatud isik BGB § 242 (hea usu põhimõte).
- 19 Siiski on küsitav, kas kõnealused õiguse kaotamist reguleerivad sätted on kohaldatavad tarbija taganemisõigusele (kolmanda küsimuse alaküsimus a). Direktiivi 2008/48 artikli 14 lõike 1 teise lause punktide a ja b kohaselt algab neljateistpäevane taganemistähtaeg lepingu sõlmimise päeval või päeval, mil tarbija sai kätte direktiivi artikli 10 kohase teabe, juhul kui see päev on lepingu sõlmimise kuupäevast hilisem. Selle põhjal saab teha järelduse, et taganemisõigus on ajaliselt piiramatult, kui tarbija direktiivi 2008/48 artikli 10 kohast teavet kätte ei saa. Peale selle tuleneb direktiivi artikli 14 lõike 1 teise lause punktist b, et krediidiandja saab direktiivi artikli 10 kohase teabe esitamise luua mis tahes ajal olukorra, kus taganemisõigus hakkab kulgema. Seepärast on alust arvata, et taganemisõiguse kasutamise aega reguleeriv säte on ammendav ega luba taganemisõiguse kasutamist õiguse kaotamise vastuväitele tuginemisega ajaliselt piirata.
- 20 Kui kolmanda küsimuse alaküsimusele a tuleb vastata nii, et taganemisõigus on vastavalt direktiivi 2008/48 artikli 14 lõike 1 esimesele lausele kaotatav, tekib küsimus, kas liikmesriigi kohtutel on pädevus taganemisõigust asjaomaste riigisiseste õigusnormidega ajaliselt piirata või vajab see sätestamist parlamendi seadusega.
- 21 Euroopa Kohus on küll sedastanud, et taganemisõigust võib ajaliselt piirata. 19. detsembri 2019. aasta otsuses Rust-Hackner jt (C-355/18–C-357/18 ja C-479/18, EU:C:2019:1123, punkt 62) rõhutas Euroopa Kohus siiski, et taganemisõiguse ajalise piiramise korral peab olema tagatud direktiiviga taotletud

eesmärgi soovitatav toime. Taganemisõiguse ajaline piiramine tuginemisega pelgalt üldistele õiguspõhimõtetele peaks seega olema välistatud. Eelkõige tekiks oht, et BGB § 242 ulatusliku kohaldamisega piiratakse ülemäära direktiiviga teadlikult antud võimalust tugineda taganemisõigusele ajaliselt piiramatult või muudetakse selle kasutamine koguni võimatuks.

- 22 Kui kolmanda eelotsuse küsimuse alaküsimusele b vastatakse eitavalt, tuleb selgitada, kuivõrd eeldab õiguse kaotamine, et tarbijat on tema taganemisõigusest teavitatud. Euroopa Kohtu senisest praktikast tuleneb, et taganemisõiguse kaotamine tuleb kõne alla alles siis, kui tarbijat on tema taganemisõigusest piisavalt teavitatud (27. novembri 2007. aasta määrus *Diy-Mar Insaat Sanayi ve Ticaret ja Akar vs. komisjon*, C-163/07 P, EU:C:2007:717, punktid 32, 36). Seda toetab eelkõige ka liidu õiguses sätestatud tõhususe põhimõte. Nimelt saab tarbija oma taganemisõigust tõhusalt kasutada vaid siis, kui see on talle teada.
- 23 Kui kolmanda küsimuse alaküsimusele c vastatakse eitavalt, tekib eelotsusetaotluse esitanud kohtul küsimus, kas krediidiandjale direktiivi 2008/48 artikli 14 lõike 1 teise lause punktist b tulenev võimalus esitada krediidivõtjale teavet tagantjärele ja tekitada seeläbi olukord, kus taganemisõiguse tähtaeg hakkab kulgema, on vastuolus õiguse kaotamise sätete kohaldamisega hea usu põhimõtte alusel. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et õiguse kaotamise vastuväide ei tule juhul, kui direktiivi 2008/48 artikli 10 lõike 2 kohane teave ei ole esitatud nõuetekohaselt, algusest saadik kõne alla. Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt ei saa kohustatud isik tulemuslikult tugineda õiguskindlusest tulenevatele põhjendustele, et lahendada olukord, mille ta ise on põhjendanud sellega, et ei ole täitnud liidu õigusest tulenevat kohustust edastada teave õiguse kohta lepingust taganeda või leping üles öelda (19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus *Endress*, C-209/12, EU:C:2013:864, punkt 30, ja 13. detsembri 2001. aasta kohtuotsus *Heininger*, C-481/99, EU:C:2001:684, punkt 47).
- 24 Kui kolmanda küsimuse alaküsimusele d vastatakse eitavalt, tuleb uurida, kas tulemus on kooskõlas põhimõtetega, mis on Saksa kohtunikule põhiseaduse kohaselt siduvad, ja kuidas peaks õiguse kohaldaja Saksamaal lahendama vastuolu rahvusvahelise õiguse siduvate nõuete ja liidu õiguse nõuete vahel.
- 25 Õiguse kaotamise instituut kuulub rahvusvahelise õiguse üldpõhimõtete hulka. Need üldpõhimõtted on Saksa õiguse osa ja põhiseaduse artikli 25 lõike 2 kohaselt on neil seaduste ees esimus. Seega on need Saksa kohtutele siduvad.
- 26 Õiguse kaotamise võimalust on rahvusvahelises õiguses tunnustatud. Rahvusvahelist õigust käsitlevas õiguskirjanduses ei ole siiski vaidlust selle üle, et õiguse kasutamiseks õigustatud isikule peab tema õigus teada olema. Õiguse kaotamine ei saa tuleneda pelgalt tegevusetusest. Järelikult saab Saksa kohus tarbija taganemisõiguse kaotamise tuvastada vaid siis, kui õigustatud isikule oli taganemisõiguse olemasolu teada või oli tema teadmatus põhjustatud raskest hooletusest.

- 27 Juhul kui liidu õiguse põhimõtted, mis kehtivad tarbija taganemisõiguse kaotamise tuvastamisel tarbijakrediidilepingute puhul, erinevad siduvatest rahvusvahelise õiguse nõuetest, peab Euroopa Kohus direktiivi 2008/48 kohaldamisalas selgitama, millistest õigusnormidest tuleb liikmesriigi kohtunikul nõuete sellise normikollisiooni korral lähtuda.
- 28 Kolmanda küsimuse alaküsimuste a–f asjakohasuse menetletava kohtuasja lahendamise seisukohast võtab eelotsusetaotluse esitanud kohus kokku järgmiselt: Kui direktiivi artikli 14 lõike 1 esimeses lauses sätestatud taganemisõiguse kaotamine on
- algusest saadik välistatud,
 - või peab vähemasti tuginema parlamendi poolt vastu võetud seadusele,
 - või eeldab vähemasti raskest hooletusest põhjustatud teadmatust,
 - või ei tule vähemasti kõne alla juhul, kui teavet ei ole esitatud tagantjärele,
 - või vähemasti on vastuolus rahvusvahelise õiguse siduvate nõuetega, kui tegemist ei ole õigustatud isiku vähemalt raskest hooletusest põhjustatud teadmatusega,
- siis ei saa kostja käesoleval juhul tugineda õiguse kaotamise vastuväitele.
- 29 Neljanda küsimuse alaküsimused a–f (õiguse kuritarvitamine): Liikmesriigi kohtupraktikas ja õiguskirjanduses on vaieldav, kas ja millistel asjaoludel saab olukorda, kus tarbija on tarbijakrediidilepingute puhul kasutanud taganemisõigust, pidada hea usu põhimõtte rikkumiseks ja seega õiguse kuritarvitamiseks. Riigisisese õiguse tõlgendamise ja kohaldamise seisukohast on seega oluline, kuidas tuleb vastata neljanda küsimuse alaküsimustele a–f.
- 30 On kaheldav, kas tarbijakrediidilepingu sõlminud isiku taganemisõiguse kasutamist saab hea usu põhimõtte rikkumise eeldamisega üldse piirata. Selle vastu räägivad järgmised argumendid:
- Direktiivis sisalduvate selgete sätete kõrval ei jää enam ruumi piirata taganemisõigust hea usu põhimõtte rikkumise eeldamisega.
 - Krediidiandja võib direktiivi 2008/48 artikli 10 kohase teabe tagantjärele esitamiseга luua mis tahes ajal olukorra, kus taganemistähtaeg hakkab kulgema.
 - Taganemisõigus ei ole ette nähtud mitte ainult üksikisiku kaitseks, vaid ka kaugemale ulatuvate eesmärkide saavutamiseks (liiga suure võlakoormuse ärahoidmine, finantsturu stabiilsuse tagamine).
 - Direktiiv 2008/48 ei luba liikmesriikidel taganemisõigust piirata, eelkõige lühendada taganemisõiguse tähtaega.

- 31 Kui neljanda küsimuse alaküsimusele a vastatakse nii, et taganemisõigust saab kasutada kuritarvitavalt, tekib edasine küsimus, kas liikmesriigi kohtud on pädevad taganemisõigust sel põhjusel ajaliselt piirama või peab piirang olema sätestatud parlamendi poolt vastu võetud seaduses. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et taganemisõigust ei saa piirata pelgalt üldistele õiguspõhimõtetele tuginemisega.
- 32 Samamoodi nagu õiguse kaotamist reguleerivate sätete kohaldamisel on oht, et BGB § 242 ulatusliku kohaldamisega piiratakse ülemäära direktiiviga teadlikult antud võimalust tugineda taganemisõigusele ajaliselt piiramatult või muudetakse selle kasutamine võimatuks. Olukord, kus vastavalt EGBGB artikli 247 § 6 lõike 2 kolmandale lausele, § 12 lõike 1 kolmandale lausele laiendatakse kohtuniku õigustloova tegevusega tüüpvormi kaitse õiguse kuritarvitamise eelduse kaudu – tüüpvormi kaitse puudumisele, näitab, et taganemisõigus, mida on kasutatud hiljem kui 14 päeva pärast lepingu sõlmimist, võib niimoodi jääda tegelikult sisutühjaks.
- 33 Kui neljanda küsimuse alaküsimusele b vastatakse eitavalt, tuleb selgitada, kuivõrd saab hea usu põhimõtte rikkumise eeldus olla põhjendatud, kui taganemisõigust kasutatakse hiljem kui 14 päeva pärast lepingu sõlmimist, kuigi krediidiandja ei ole tarbijat tema taganemisõigusest nõuetekohaselt teavitanud.
- 34 Kui neljanda küsimuse punktile c vastatakse eitavalt, tekib küsimus, kas krediidiandja võimalus esitada asjaomane teave krediitdivõtjale direktiivi 2008/48/EÜ artikli 14 lõike 1 teise lause punkti b kohaselt tagantjärele ja tekitada sellega olukord, kus taganemisõiguse tähtaeg hakkab kulgema, ei luba eeldada hea usu põhimõtte rikkumist.
- 35 Kui neljanda küsimuse alaküsimusele d vastatakse eitavalt, tuleb uurida, kas see on kooskõlas väljakujunenud rahvusvahelise õiguse põhimõtetega, mis on põhiseaduse kohaselt Saksa kohtunikule siduvad. Hea usu põhimõtte kuulub rahvusvahelise õiguse üldpõhimõtete hulka. Need üldpõhimõtted on Saksa õiguse osa ja põhiseaduse artikli 25 lõike 2 kohaselt on neil seaduste ees esimus. Seega on need Saksa kohtutele siduvad.
- 36 Kõnealuste põhimõtete kohaselt peab õigustatud isikule olema tema õigus teada ja vaid sellisel juhul saab teine pool siduda õiguse kasutamata jätmisega omakorda õiguslikke tagajärgi. Tarbijale, kelle teadmatus taganemisõigusest ei olnud põhjustatud raskest hooletusest, ei saa ette heita hea usu põhimõtte rikkumist, kui tarbija kasutab taganemisõigust alles pärast pikema aja möödumist lepingu sõlmimisest ja tuletab sellest võimalikud seadusjärgsed õiguslikud tagajärjed.
- 37 Juhul kui tarbija taganemisõiguse kuritarvitaval viisil kasutamise tuvastamisel kehtivad liidu õiguse põhimõtted erinevad siduvatest rahvusvahelise õiguse nõuetest, peab Euroopa Kohus direktiivi 2008/48 reguleerimisalas selgitama, millistest õigusnormidest tuleb liikmesriigi kohtunikul nõuete sellise normikollisiooni korral lähtuda.

38 Neljanda küsimuse alaküsimusi a–f peab eelotsusetaotluse esitanud kohus asja lahendamise seisukohast määravaks. Kui direktiivi artikli 14 lõike 1 esimeses lauses sätestatud taganemisõiguse kuritarvitaval viisil kasutamise eeldus on

- algusest saadik välistatud,
- või peab vähemasti tuginema parlamendi poolt vastu võetud seadusele,
- või eeldab vähemasti raskest hooletusest põhjustatud teadmatust,
- või ei tule vähemasti kõne alla juhul, kui teavet ei ole esitatud tagantjärele,
- või vähemasti on vastuolus rahvusvahelise õiguse siduvate nõuetega, kui tegemist ei ole õigustatud isiku vähemasti raskest hooletusest põhjustatud teadmatusega,

siis ei oleks BGB § 242 (hea usu põhimõte) rikkumise konkreetsete tingimuste täidetud ja nende hindamine ning kaalumine konkreetsel juhul oluline.

39 Lõpetuseks märgitakse, et käesolevas eelotsusetaotluses esitatud eelotsuse küsimused kattuvad osaliselt juba pooleli olevate kohtuasjade C-33/20, C-155/20, C-187/20 ja C-336/20 aluseks olnud eelotsusetaotlustes esitatud küsimustega, mistõttu palutakse kohtuasjad liita.